

ТУРИЗАМ И ЗАШТИТА У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ ДУРМИТОР

TOURISM AND PROTECTION IN NATIONAL PARK DURMITOR

Бранко Ристановић*, Милутин Мркша*

РЕЗИМЕ: НП Дурмитор са кањонским делом реке Таре налази се у централном делу Црне Горе. Бројне природне и културолошке вредности националног парка Дурмитор имају, како за научну, тако и туристичку валоризацију. Разноликост и атрактивност рељефа, карактеристичне хидролошке појаве, бројна језера, посебно богата флора и фауна и атрактивност пејзажа на простору Дурмитора и у кањону реке Таре, културно-историјски споменици и археолошка налазишта, представљају основне облике за успешан одрживи развој туризма на овом подручју.

Кључне речи: Дурмитор, Тара, национални парк, туризам, одрживи развој

ABSTRACT: National park Durmitor with river Tara canyon is located in center place of Montenegro. Many natural and cultural values of national park Durmitor have scientific and tourism valorization. Mixture and relieve attraction, characteristic hydrological phenomena, a lot of lakes, rich flora and fauna and landscape attraction on Durmitor and river Tara canyon, historical cultural monument and archaeological places, represent basic aspect for the sustainable development on this region.

Key words: Durmitor, river Tara, national park, tourism, sustainable development

УВОД

Изузетно богатство Црне Горе природним лепотама, које свака за себе представља раритетну појаву, условило је проглашавањем четири национална парка. Међу њима је и НП Дурмитор са кањоном реке Таре, који представља непоновљиву природну реткост и изузетно природно богатство.

* Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад

ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ, ВЕЛИЧИНА

Национални парк Дурмитор (установљен 1952. године) налази се у централном делу Црне Горе, у простору који представља најшири и највиши део Динарида. Обухвата основну планинску масу Дурмитора, делове површи Језера и Пивске планине, затим изворишни део долине Буковице, горње делове кањонских долина Грабовице и Комарнице, као и кањонску долину Таре (на дужини од 59 km, од ушћа Равњака до границе са Републиком Српском) и кањоне њених притока, Сушице и Вашковске реке. На оваквом морфолошки диференцираном простору НП Дурмитор захвата површину од 39000 ha, а простире се на деловима територија пет општина: Жабљак, Пљевља, Мојковац, Шавник и Плужине.

Карта 1: Положај Дурмитора у Црној Гори
Map 1 Location of Durmitor in Montenegro

Територија парка је тако представљена двома морфолошким целинама које су условиле његов неправилан облик. Док је дурмиторски део елипсоидно-правоуглог облика издуженог у меридијанском правцу, дотле је тарски изразито издужен по кањону, у правцу северозапад-југоисток, тако да је коефицијент разуђености границе НП изразито велики. Највеће површине у Националном парку захватају кањонске долине реке Таре (15804 ha) и централни део Дурмитора (8710 ha). Мање површине су око села Црна Гора, кањонске долине реке Сушице, Млинског потока, Барног и Змињег језера (Станковић, 1992).

Територију НП Дурмитор, као и ближе и даље окружење, одликују изузетне природне (атрактивна морфологија, веома ретки примерци геолошко-тектонских формација, занимљива хидрологија, контрастна клима и многобројни ретки представници биљног и животињског света) и антропогене вредности (археолошка налазишта и културно-историјски споменици). По сложености и разноврсности садржаја природних елемената и компоненти ово је најатрактивнији НП Црне Горе, а вероватно и читаве југоисточне Европе. Према инвентаризацији и анализи вредности природне средине без дилеме се може констатовати да он превазилази оквире Црне Горе, да поседује интернационалне, односно „наднационалне“ вредности, нарочито од када је граница НП обухваћен и кањон Таре.

За ово подручје је посебно значајно што су вредности Дурмитора и Таре добили двоструко међународно признање и потврду. Национални парк Дурмитор је 1980. године проглашен за светско природно добро и уписан је у Регистар светске културне и природне баштине, која се води при UNESCO – у. Река Тара је у оквиру пројекта „Човек и биосфера“ (MaB) 1977. године заштићена међународном конвенцијом и уписана је у еколошки резерват биосфере света.

ОСНОВНЕ ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ

Територија НП Дурмитор се у геоморфолошком смислу везује за морфолошку целину „Црногорска брда и површи“, а орјентисана је према два морфолошка и хидрогеолошка слива – Пиве и Таре. Његов рељеф је веома сложен и разноврстан, што се нарочито односи на централни део, односно главну планинску масу Дурмитора која је и проглашена Националним парком. Одликује га изразита вертикална дисецираност са 22 врха виша од 2200 m.

У морфотектонском смислу територија парка се налази на граници Спољашњих и Унутрашњих Динарида, иако је својим већим делом лоциран у зони Спољашњих Динарида. Преко Дурмитора се простире чело регионалне навлаке југоисточних Динарида, у литератури познато као Дурмиторска навлака. Она представља главну морфотектонску јединицу овог простора, а њено чело лонгитудинално сече територију парка. Поред ове регионалне разломне структуре бројни су разломи нижег ранга као што су краљушти, реверсни раседи и раседи са различитим елементима пружања и пада, а присутне су и бројне наборне структуре. Најупечатљивији приказ снаге и дејства тектонских промена види се на пејзажу изувијаних седимената Шарених пасова и Увите греде, затим, на усправно постављеним седиментима Пруташа, као и код сусрета камених масива видљивих у пејзажу Доброг дола (Станковић, 1975). Зато се често и каже да је Дурмитор у научној и стручној литератури познат као прави или отворени „уцбеник тектонике“.

Поред атрактивне морфологије и веома ретких примерака геолошко-тектонских формација Национални парк Дурмитор одликују и друге изузетне природне вредности; занимљива хидрологија, контрастна клима и велики број ретких биљних и животињских врста, што је и један од главних разлога његове релативно добре проучености. Последњих деценија XX века посебно су интезивирана истраживања краса и глацијације. Посебну новину представља изналажење и истраживање веома дубоких спелеолошких објеката, по чему је ова територија постала позната у свету спелеолога и карстолога. На њој је до сада евидентиран или истражен 301 спелеолошки објекат, али се и поред обимних спелеолошких активности укупно стање истражености може оценити као незадовољавајуће јер је тек половина њих физички истражено.

Морфолошке карактеристике

У морфологији Националног парка Дурмитор јасно се индивидуализују три рељефне целине: масив планине Дурмитор, површи које окружују планински масив и дубоке кањонске долине које су усечене у овим површинама. Иако су примарно својство територије тектонски облици (морфоструктуре) основна геоструктура је интезивно модификована ерозивним и акумулативним (гласијалним, крашким и флувијалним) морфолошким цртама (морфоскулптуре). У стварању микрорељефних форми, односно у даљем преобликовању морфоструктура и еволуције рељефа учествовали су крашки, падински процеси и денудација, а изнад шумске границе и разноврсни облици перигласијалних процеса.

Дурмитор је током плеистоцена био захваћен снажном глацијацијом са седам изражених сукцесивних фаза. Гласијалне фазе Милојевић Ж., (1951) издваја на основу висина чеоних морена као доминантних репера гласијалног процеса. Њихове висине су на 800, 1050, 1320-1400,

1500-1550, 1620-1650, 1750-1800 и 1830-1900 m апсолутне висине. У зависности од иницијалног (прегласијалног) рељефа, издвајају се два типа глацијације: на истоку је платоски, који је по свом пространству био највећи те врсте у Динаридима, а на југу, западу и северу долински тип глацијације.

Из овог периода геоморфолошке еволуције на територији НП Дурмитор заостали су бројни циркови и валови са пространим, бројним и моћним моренама на његовим падинама. Међу бројним резултатима ледничке ерозије, по својој грандиозности и пејзажним својствима, посебно се истичу: Шкрчка увала, Скакала и кањон Сушице. Овде свакако не трба заобићи ни друге велике циркове: Дорби до, Тодоров до, Млечни до, Урдени до, Водени до и др., и валове или увале, кроз које су се кретали ледници, као што су: Алишнички, Локвички, Калички, Пошћенски, Сушички, Комарнички и др.

Флувијални облици рељефа у зони НП Дурмитор, као и шире околине, формирани су у ширем контексту стварања рељефа Панонског басена. Снажним флувијалним радом речних сливова Пиве и Таре створене су простране површи Пивска и Језерска (1400-1450 m) које су у каснијим фазама еволуције рељефа трансферзалним долинама издељене на више посебних платоа: Недајско-Кнежевићки (1450), Малоцрногорски (са два нивоа: виши – 1600 и нижи – 1450 m) и др. Доминантни облици флувијалног рељефа су и долине, односно кањони. Територијом НП обухваћени су делови кањона Таре (59 km), кањон Сушице и Драге на целој дужини, највиши делови кањонске долине Комарнице (Драгишнице), доњи делови кањонских долина Селачке и Вашковске реке. Дна ових кањонских долина у односу на највише делове Дурмитора нижи су за 1800, а у односу на иницијални рељеф површи за 1000 m.

Рељеф територије НП је врло богат облицима који су настали дејством крашке ерозије. Од површинске морфологије то су шкrape, вртаче и увале, а од подземне јаме и пећине. Спелеолошки објекти су најспецифичније појаве крашке морфологије, пре свега својим настанком и развојем у унутрашњости кречњачких формација. Ма где се налазили, сами по себи представљају раритетне геоморфолошке, хидролошке, микроклиматолошке, биоспелеолошке и друге појаве. Њихове особине су најчешће такве да су сами објекти врло вредни делови природе који представљају посебне еколошке нише, са врло ограниченим (осетљивим) саморегулативним функцијама. Због специфичних услова који владају у овим објектима (вечни мрак, редуковане температурне амплитуде, повећана влажност) они су осетљиви природни елементи код којих се постојећа равнотежа физикалних параметара лако може нарушити, посредним или непосредним антропогеним дејствима.

Мултидисциплинарни интерес за познавање ових објеката и појава у њима у сталном је порасту и то како научним и стручним тако и у осталим структурама друштва. Бројни су разлози за овакво стање: велики научни значај (фундаментална и научна сазнања), необичност, мистичност, бизарност облика ерозивног и акумулативног рељефа, колорит, специфични биљни и животињски свет и могућност привредног, пре свега туристичког, искоришћавања.

Спелеолошка истраживања, која су нарочито била активна средином деведесетих година, дала су неочекивано добре и вредне спортске и научне резултате. Иако њихов интезитет и квалитет, услед различитих ограничавајућих фактора, није био адекватан реалним вредностима простора, постигнути резултати су надмашили многа теоријска предвиђања. Бројне су препознатљивости и особености овог простора:

1. Бројност спелеолошких објеката по јединици површине
2. Велика концентрација екстремно дубоких објеката и
3. Велике потенцијалне (могуће) дубине.

На Вјетреним брдима, испод коте 2231 m истражена је јама дубока 897 m са дужином канала од 4528 m. Ово је најдубљи спелеолошки објекат у југоисточној Европи и један од тридесетак најдубљих у свету. Поред овог објекта истражена је јама у Малом ломном долу (Велика јама) дубока 605 m и дужине канала од 1870 m као и јамски систем у Северним обручинама са дужином од 460 m (типичан пример високопланинских понорских јама).

На основу ових показатеља може се рећи да је ово простор јединствен по тако интензивној дубинској класификацији на малом простору. Поред приказаних, изузетних морфометријских особина ове објекте карактеришу и изразито велике потенцијалне дубине (јама на Вјетреним брдима 1650 m чиме би она постала један од најдубљих светских спелеолошких објеката). Овим би јама на Вјетреним брдима постала друга пирамидална вредност Дурмитора, ранга „Кањона Таре“.

Климатске карактеристике

На климу Дурмитора значајан утицај има велика надморска висина и разуђен рељеф. У основи, на висинама до 1200 m преовлађује субпланинска клима, а изнад ове висинске границе типично алпска клима. Зиме су дуге и хладне, лета релативно кратка и свежа, а јесени су топлије од пролећа. У зимском делу године посебну погодност развоју туризма доприноси релативно честа појава температурних инверзија. Она је последица честих тишина, што је изузетно повољан климатски показатељ за многе људске активности – посебно туристичке, када се хладан ваздух и магла спусте у ниже пределе и долине река, а сунчано време и топлији ваздух су у вишим планинским пределима.

Табела 1: Средње месечне и средња годишња температура ваздуха (°C) за метеоролошку станицу Жабљак у периоду 1965-2004. година

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
-5,4	-3,7	-1,4	3,5	8,4	12,0	13,9	14,0	10,0	6,0	2,9	-1,4	4,9

Извор: Метеоролошка станица Жабљак

Анализа климатских елемената биће дата преко података добијених у метеоролошкој станици која се налази на Жабљаку, а узет је четрдесетогодишњи период почев од 1965. године.

Температуре су дате у следећој табели и показују годишњи ток кретања температурних прилика на Дурмитору, почев од најнижих у месецу јануару па до максималних средњих вредности које се јављају у месецу августу и износе 14,0°C.

Да би разноврсност температурних појавних облика била комплетнија, биће приказане средње максималне и средње минималне температуре по месецима, као и апсолутне највише и апсолутно најниже температуре по месецима. Средње максималне температуре су веће од 0°C за све месеце. Највећа вредност је у августу 19,4°C, а најнижа у јануару 1,0°C. Средња минимална температура је нижа од 0°C у пет месеци, а највећа вредност у јулу (8°C) је прилично мала.

Апсолутне минималне температуре су заиста ниске. Једино се током летњих месеци (јул и август) не јављају мразеви. Такође, у јуну температура се спустила и до -11,9°C; у септембру до -3,8°C, а у јануару су биле најниже температуре и до -26,6°C (1985. године).

Табела 2: Средње максималне (Tс max), средње минималне (Tс min), апсолутне максималне (Та max) и апсолутне минималне (Та min) температуре за метеоролошку станицу Жабљак у периоду 1965-2004. година

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Tс max	0,4	1,0	4,1	7,8	13,6	16,9	19,4	19,7	16,1	11,2	6,2	2,3
Tс min	-8,5	-8,1	-5,1	-1,2	3,3	6,6	8,0	7,9	4,9	1,6	-2,2	-6,0
Та max	11,4	16,8	17,0	19,7	28,6	26,6	30,2	30,4	26,0	23,5	16,7	14,0
Та min	-26,4	-26,2	-24,3	-11,2	-10,0	-11,9	0,6	0,1	-3,8	-10,3	-19,4	-20,6

На територији НП се због врло разуђеног орографског система и великог успона планинских маса јављају специфична струјања ваздуха. Анализом података уочавају се две интересантне чињенице: прво, тишине се јављају у скоро 50 % времена и друго јужни и северни ветрови су најчешћи. Тишине се најређе јављају од априла до јуна (у априлу 36 %). У августу и септембру тај проценат је највећи и износи 51 %.

Велико учешће тишина је изузетно повољан климатски показатељ за многе људске активности, посебно туристичке. Имајући у виду руже ветрова за поједине месеце може се констатовати да су североисточне стране Дурмитора (простор Штуоца) најпогодније за градњу туристичких објекта. Томе, осим доминантног струјања ваздуха, доприносе и други чиниоци времена, посебно дужина осуначавања која је на том простору највећа.

Средња брзина ветрова је такође сразмерна, или позитивно корелисана са честином дувања из одређеног квадранта (правца). Јужни ветрови су углавном топли. Под њиховим дејством долази до наглог топљења снежног покривача.

Средња годишња вредност падавина, на станици Жабљак је 1462 mm, али са знатним одступањима током појединих година. Тако је најмања вредност од 629 mm забележена 1953. године, а највећа 2368 mm – 1970. године, са односом 1:3,8. Зимска половина године (IX – II) је издашнија падавинама (849 mm) од летње (562 mm).

У временском распореду падавине показују велику неравномерност, иначе специфичну за медитерански плувиометријски режим. Највеће су у новембру (203 mm) и децембру (176 mm), а најмање у августу (80 mm) и јулу (79 mm). Оваква количина и временски распоред падавина у релацији са температурним вредностима условљавају да се на метеоролошкој станици Жабљак просечно констатује 120 дана годишње са снежним покривачем дебљим од 15 cm, док се на околним скијашким теренима Савиног кука, снежни покривач погодан за скијање задржава и до 150 дана.

Снежне падавине су присутне у укупној количини падавина у свим месецима, изузев у јулу и августу. Изражено у процентима, учешће износи, од јануара до децембра, 95, 86, 65, 7, 1, 0, 0, 4, 21, 49 и 82 %.

Хидролошке карактеристике

Кањон реке Таре, свакако представља највећу природну и културолошку вредност Дурмитора и континенталне Црне Горе. Дужина кањона износи 68 km, а његова дубина се креће и до 1300 метара. Познати амерички геоморфолог Дејвис, кањон Таре, с обзиром на дужину, дубину и друга релевантна обележја, сврстава на друго место у свету, одмах иза кањона Колорадо.

Језера Дурмитора су била и остала хидрографски елементи од примарне важности за препознавање ове планине. Од укупно 22 језера Дурмитора у границама НП је њих 18. Карактеристично их различите специфичности: бројна су на релативно малом простору (десет сталних), различита су по начину постанка, изгледу, димензијама, фазама еволуције, значају за окружење, водном билансу, живом свету, термичким, физичким и хемијским особинама воде и другим значајним атрибутима. Басени ових језера су ледничког порекла, а она сама су настала у позним фазама плеистоцених глацијација.

Најпознатија језера су:

- Црно језеро (Велико и Мало) у подножју је Дурмитора и двојног је облика. Велико језеро је дуго 855 , широко 615 и дубоко 25,5 m, површине 358 556 m². Мало језеро је дуго 605 , широко 400 и дубоко 49,6 m, површине 188 516 m². Леже на 1422 m н.в. Оба језера су зими под ледом, а лети имају температуру погодну за купање.

- Змиње језеро у подножју је Босаче у басену који је издубио ледник што се кретао од Алишнице ка Тари. Налази се на 1495 m н.в., дуго је 230 , широко 79 и посечне дубине 2,5 m, површине 14000 m². Светло модре је боје.

- Рибље језеро налази се близу Вражјег језера, на 1409 m н.в., дуго је 340, широко 120, дубоко 2 m, површине 43400 m². Једно од језера најбогатијим рибом пастрмком.
- Пошћенско језеро је на дну пошћенске долине у басену који је издубио пошћенски глечер. Налази се на 1945 m н.в., дуго је 120, широко 70, дубоко 1 m, површине 15300 m².
- Сушичко језеро је периодично на току сушичког глечера, у басену издубљеном на месту где се он састајао са ледником који се кретао са Штуоца кроз Сирову гору.

Биогеографске карактеристике

Од укупне територије НП шуме захватају релативно малу површину од само 23 %. У структури шума доминирају шибљаци са 13 %, а затим високе шуме са 8 % и изданачке шуме са 2%. Међутим и поред тога њихов значај у еколошком смислу је изванредно велик. Флора Дурмитора, која се налази на контакту два велика биљно-географска региона – Медитеранског и Евро-сибирског, је сачувала своја исконска обележја и бројне врсте које воде порекло из далеке прошлости еволуције биљног света. Тако на падинам Дурмитора егзистирају поједине врсте биљака које су карактеристичне за далеки Арктик, а у долни Таре поједини представници флоре леденог и предледеног (терцијарног) периода, док тресаве на неким барама, локвама и језерима представљају енклаве карактеристичне за сибирске тајге.

Под утицајем различитих орографских и микроклиматских услова у вишим пределима парка доминирају четинари – смрча, јела, црни бор, бор кривуљ, планинска клека и муника, а од листопадног дрвећа буква, бреза, јасика и јавор. У нижим пределима, нарочито у кањону Таре заступљен је јасен, брест, храст, дрен, леска и др.

Богатство флоре Дурмитора, као посебно атрактиван туристички мотив, испољава се у бројности и разноврсности васкуларних биљака које сачињавају тепихе цветних ливада или су укомпоноване у камените пејзаже и врлети планинских врхова, неретко до највиших ката.

Разноврсност еколошких система (простране површи, стрме стране, литице, гребени, камењари, језера, високопланински сувати, пропланци, четинарске шуме и др.) је предуслов разноврсности и богатства фауне.

Међу најзначајније представнике могу се сврстати: мрки медвед (*Ursus arctos*), вулк (*Canis lupus*), лисица (*Vulpes vulpes*), дивља мачка (*Felis silvestris*), зећ (*Lepus europaeus*), јеж (*Erinaceus concolor*), гавран (*Corvus corax*), јастреб мишар (*Buteo buteo*), белоглави суп (*Gyps fulvus*), љештарка (*Tetrastes bonasia*), жутокљуна галица (*Pyrrhocorax graculus*), планински попић (*Prunella collaris*), планинска сова (*Asio otus*), сиви соко (*Falco peregrinus*), планински соко (*Falco biarmicus*), орао кликташ (*Falco biarmicus*), орао брадан (*Gypaetus barbatus*), крстокљун (*Loxia curvirostra*) и др.

УСЛОВИ И ПРЕДЛОГ МЕРА ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА

Просторним планом НП Дурмитор из 1990. године питање заштите природе утемељено је на концепту издвајања мањих територија НП у различите режиме заштите. По том концепту територија је према степену заштите и условима коришћења издеференцирана на више зона различитих величина и режима заштите, односно коришћења.

Прва зона има карактер режима строге заштите и обухвата локалитете и пределе седам строгах природних резервата, најзначајнијих природних вредности, изворног стања вегетације и изгледа пејзажа. То су: прашума смрче и јеле у сливу Млинског потока, комплекс црног бора на Црним подима у кањону Таре, Црно језеро са шумом у непосредном окружењу, долина Шкрчких језера и уже подручје кањона Сушице, Барно језеро са најближом околином, За-

Слика 1: У брзацима реке Таре
Fig. 1 In the rapids of Tara river

бојско језеро са ужом околином и ужа кањонска долина реке Таре. Укупна територија у првој зони заштите износи 1632 ha или 4,5 % територије НП.

Друга зона, посебног режима заштите, је територијално најраспрострањенија. Захвата површину од 17000 ha или око 46 % укупне територије НП. Значајнији заштићени делови овог режима заштите су: Црно језеро са околним шумским комплексима (783 ha), околина Млинског потока (387 ha), доњи део долине Сушице (1500 ha), кањонска долина Таре изузев насеља (13.200 ha), Драгашица са Бољским гредама (780 ha) и др. У овом режиму заштите дозвољене су, углавном, посете у циљу истраживања, образовања и васпитања, као и туристичка, рекреативна и планинска кретања и активности.

Трећа зона има карактер умерене заштите. Обухвата територију од 13000 ha или 35 % НП. Поред активности предвиђених у другој зони заштите дозвољени су и контролисани облици коришћења: шумарства, сточарства, мањи спортски објекти, рекреације и сл.

Четврта зона заштите је зона насеља и аграрне делатности. Овој зони заштите припада око 5000 ha или 13,5 % територије НП.

Пета зона заштите представља саобраћајне коридоре и ободне делове насеља Жабљак намењених изградњи, што уз два подручја која се односе на поједина језера и ужи део долине кањона реке Таре чини целину заштићене територије.

Могућности туристичког развоја огледају се и у специфичним, раскошним и разноврсним природно-географским и еколошким вредностима простора овог националног парка, што у суштини представља кључну основу за одрживи развој туризма. Трендови тражње, без обзира на њихова кретања, неће представљати лимитирајући фактор у модерном организовању, промовисању и коришћењу туристичког производа. Упориште даљег развоја туризма се налази и у квалитету материјалне и духовне културе и етнографских карактеристика краја и традиционално гостопримство становништва. Такође, стратешко опредељење приоритета развоја туризма у концепту интегралног развоја и уважавања еколошких принципа даје могућност приоритета развоја овог региона. Поред осталих услова, везаних за побољшање нивоа и основа за туристички развој, како у области локалног, тако и регионалног оквира, кључна решења се налазе у изградњи неопходне саобраћајне инфраструктуре.

На основу изразито разноврсних и богатих, у појединим сегментима неповољних природних мотива, омогућена је, а делом и реализована, врло садржајна туристичка понуда. Посебна погодност је што постоје две атрактивне туристичке сезоне летња, која подразумева могућност успона на планинске врхове (20 km уређених и 60 km маркираних стаза), обиласке језера, сплаварење Таром, посете пећинама, брање шумских плодова и др, и зимска, која пружа посебан доживљај снегом окићеног пејзажа и поред осталих могућност алпског и нордијског скијања.

Посебну хидрографску и пејзажну вредност на овом простору чине кањони река Таре, Пиве, Комарнице и Сушице. Њихова заједничка особина је та што су настали дејством водене ерозије, али сваки од њих има своје специфичности и вредности.

Бројне природне и културолошке вредности националног парка Дурмитор, како за научну, тако и туристичку валоризацију, на шта посебан утицај имају: разноликост и атрактивност рељефа, карактеристичне хидролошке појаве, бројна језера ледничког порекла, посебно богата флора и фауна, уз ретке биљне и животињске врсте, још из леденог доба, које су скоро и у изумирању, атрактивност пејзажа и очувани биљни и животињски свет на простору Дурмитора и у кањону реке Таре, културно-историјски споменици и археолошка налазишта, представљају основне облике и успешан развој туризма на овом подручју.

ЛИТЕРАТУРА

- Станковић, С., (1996): Национални паркови Југославије, Глобус бр. 2, СГД, Београд;
- Станковић, С., (1975): Планинска језера Црне Горе, Друштво за науку и уметност Црне Горе, Посебна издања, Књига 5, Одељење природних наука, Титоград;
- Станковић, С., (1992): Језера Дурмитора – лимнолошка монографија, Национални парк Дурмитор, Жабљак;
- Љешевић, М., Стијеповић, М., (1996): Природа националног парка Дурмитор, Географски факултет, Посебна издања бр. 8, Београд;
- Булић, З., (1989): Прилог флори кањонске долине реке Таре, Гласник Републичког Завода заштите природе – Природњачког музеја, бр. 22, Подгорица;
- Церовић, Б., (1984): Дурмитор и кањон Таре, Национални парк Дурмитор, Жабљак.